

CEZAEVİNDE KALAN KİŞİLERDE ŞİDDETLİ MADDE İSTEĞİNİ (CRAVING) BELİRLEYEN ETKENLER

Kültegin Ögel¹, Ceren Koç², Aslı Başabak², Alper Aksoy², Gülşah Karadayı², Romina Yeroham²

¹ Acıbadem Üniversitesi ve Yeniden Sağlık ve Eğitim Derneği

²Yeniden Sağlık ve Eğitim Derneği

7.Ulusal Alkol ve Madde Bağımlılığı Kongresi, poster sunumu, 08-11 Aralık, Antalya 2011

Giriş

Cezaevleri maddeden temiz (drug-free) olarak bilinir. Ancak uyaranlar olmamasına rağmen cezaevinde madde kullanıcılarının şiddetli madde isteğinin (craving) devam ettiği de gösterilmiştir (1). Şiddetli madde isteğinden, kişi madde kullanmasa bile madde kullanımına bağlı nörobiyolojik değişikliklerin belli bir süre devam etmesi sorumlu tutulmaktadır. Şiddetli madde isteğinin tedavi edilmesinin relapsın önlenmesi açısından da önemli olduğu bildirilmektedir (1).

Yöntem

Araştırma Ümraniye T tipi cezaevinde kalan hükümlüler arasından rastgele seçilen 162 erkek hükümlüyle yapılmıştır. Araştırmada sosyodemografik form, Bağımlılık Profil İndeksi Klinik Formu (BAPİ-2) ve SCID (2) kullanılmıştır. BAPİ madde kullanım özellikleri, bağımlılık tanı ölçütleri, madde kullanımının kişinin yalama etkisi, şiddetli madde isteği ve madde kullanımını bırakma motivasyonu alt ölçeklerinden oluşmaktadır (3). BAPİ-2 ise BAPİ'ye ek olarak depresyon, anksiyete, öfke kontrol sorunu ve güvensiz davranış ölçen alt ölçekleri içermektedir (4). Görüşmeler yüz yüze klinik psikologlar tarafından yapılmıştır.

Bulgular

Örneklemin özellikleri tablo 1'de verilmiştir. Bağımlılık tanısı alanlarda almayanlara göre ve daha önce tedavi görenlerde görmeyenlere göre şiddetli madde isteği puan ortalaması daha yüksek bulunmuştur (Tablo 2). Kişinin cezaevinde kaldığı sürenin kısa veya uzun olması şiddetli madde isteğini etkilemiyor gözükmemektedir.

Bırakma motivasyonu, tanı ölçütleri, anksiyete düzeyi ve güvensiz davranışın cezaevinde kalan kişilerde şiddetli madde isteğini yordadığı saptanmıştır (Tablo 3).

Tartışma

Cezaevinde şiddetli madde isteğinden kişinin bağımlı olup olmasının ve daha önce tedavi görüp görmemesinin etken olduğu saptanmıştır. Daha önce tedavi görmemiş de bir bağımlılık belirtisi olduğunu düşünebiliriz. Öte yandan kişinin anksiyetesinin yüksek olması ve güvensiz davranış puanlarının yüksek olması da kişinin madde isteğinin şiddetini artırmaktadır. Güvensiz davranışın anksiyeteye ilişkisi olduğu düşünüldüğünde temel olarak anksiyetenin madde isteğinde rol aldığını söyleyebiliriz.

Bu bulgularla, cezaevinde madde isteğini kişinin bağımlı olup olmaması ile anksiyete düzeyinin belirlediği kanaatindeyiz. Sonuç olarak cezaevinde kalan madde kullanıcılarında özellikle bağımlılık tanısı alan ve anksiyete düzeyi yüksek olanların psikososyal ve tıbbi müdahalelere gereksinimi olduğunu söyleyebiliriz.

Kaynaklar

1-Fletcher WB, Chandler RK. Principles of Drug Abuse Treatment for Criminal Justice Populations . A Research-Based Guide. National Institute on Drug Abuse. 2006

2-Çorapçıoğlu A, Aydemir Ö, Yıldız M ve ark. (1999) DSM-IV Eksen I bozuklukları için Yapılandırılmış Klinik Görüşme, Klinik Versiyon. Ankara: Hekimler Yayın Birliği.

3-Ögel K, Başabak A, Koç C, Aksoy A, Karadayı K. Bağımlılık Profil İndeksinin (BAPİ) Farklı Formlarının Psikometrik Özellikleri. 4. Ulusal Psikofarmakoloji Kongresi. Poster bildirisi. 2011

4- Ögel K, Karadağ F, Evren C, Gürol DT. Kullanılan Madde Cinsine Göre Bağımlılık Profil İndeksi'nin (BAPİ) Psikometrik Özellikleri. 4. Ulusal Psikofarmakoloji Kongresi. Poster bildirisi. 2011

Tablo 1: Örneklemin özellikleri

	N	%
Eğitim durumu		
Okuryazar	21	11,5
İlkokul	100	54,9
Ortaokul	39	21,4
Lise	21	11,5
Üniversite	1	,5
Çocuk		
Var	90	49,5
Yok	92	50,5
Daha önce tedavi görme		
Var	57	31,3
Yok	125	68,7
Bağımlılık tanısı		
Var	32	17,6
Yok	150	82,4
	<i>Ortalama</i>	<i>Standart sapma</i>
Yaş	33,43	10,35
Cezaevinde kaldığı süre	24,93	13,12
Daha önce cezaevine girme sayısı	1,33	0,47
Toplam ceza süresi	47,00	60,29

Tablo 2: Kişinin cezaevinde kaldığı süre, bağımlılık tanısı alması, daha önce tedavi görmesi ile şiddetli madde isteği puanları ortalamasının karşılaştırılması

	N	ort±ss	t-değeri, sd	p
Cezaevinde kaldığı süre				
0-12 ay	31	3.00	0.26, 160	0.78
13 ay ve üstü	131	2.88		
Bağımlılık tanısı				
Yok	31	1.5	-4.14, 160	0.00
Var	131	3.2		
Daha önce tedavi				
Yok	55	3.58	2.96, 160	0.004
Var	107	2.56		

Tablo 3: Şiddetli madde isteğini yordayan değişkenler

	B	Std. Error	Beta	T	p
Yaş	,019	,019	,107		
Cezaevinde kaldığı süre (ay olarak)	-,018	,014	-,130	-1,263	,211
Daha önce cezaevine girmiş olma	-,955	,664	-,139	-1,439	,155
Aldığı cezanın toplam süresi	,004	,004	,108	,952	,345
Motivasyon	-,300	,112	-,298	-2,670	,009
Tanı ölçütleri	,239	,090	,389	2,659	,010
Madde kullanımının yaşama etkisi	,065	,065	,142	1,009	,317
Depresyon	,015	,126	,014	,119	,906
Anksiyete	,462	,176	,338	2,628	,011
Güvensiz davranış	-,207	,102	-,229	-2,037	,045
Öfke kontrol sorunu	,098	,130	,083	,752	,455
Madde kullanım özellikleri	-,121	,238	-,053	-,508	,613